

Pastorale zorg rond homofiele gemeenteleden

Inleiding

Homofilie stelt om verschillende redenen voor een bijzondere pastorale problematiek. Deze geaardheid is zo diep ingrijpend, dat ze het gehele leven van betrokkenen beheerst. Zeer belastend ook vaak voor andere gezinsleden, mede vanwege de taboesfeer die er nogal eens omheen hangt. Het meest belastend zijn misschien wel de reacties die worden opgeroepen als anderen er op een of andere wijze mee in aanraking komen of ervan horen.

Homoseksualiteit, het in praktijk brengen van homofiele gevoelens, is iets dat bij heel veel mensen een natuurlijke afkeer oproept. Van bijna alle zonden geldt dat we belijden dat we er zelf ook in hadden kunnen vallen of nog kunnen vallen, als God ons er niet voor behoedt. Maar ten aanzien van homoseksualiteit zal vaak gedacht worden dat de natuurlijke afkeer ervan ons er wel voldoende voor zal bewaren.

Deze situatie maakt de pastorale omgang met homofiele gemeenteleden extra moeilijk. Een goede pastorale houding vraagt immers om empathie: mee kunnen denken - en voelen! - in de noden waarin de ander, die aan onze pastorale zorg is toebetrouwd, verkeert. Opdat we niet vanuit een belerende hoogte, maar vanuit het besef zelf een even schuldige zondaar te zijn de ander zouden kunnen helpen.

We moeten ons bovendien realiseren dat de pastorale zorg rond homofilie en homoseksualiteit verricht moet worden in een totaal ander klimaat dan in het verleden. Was er vroeger sprake van vrij brede veroordeling van de homoseksuele praxis, sinds de jaren zestig van de vorige eeuw is er een neiging een homoseksuele relatie te erkennen als een acceptabel alternatief van een heteroseksuele relatie.

De titel van een in 1987 verschenen bundel artikelen spreekt voor

zich: *Wie ben ik dat ik dit niet doen mag?*¹ We leven thans in een klimaat waarin een negatief oordeel ten aanzien van de homoseksuele levenspraktijk door velen als strafbare discriminatie wordt gezien. Ja, waarin zelfs het homohuwelijk wettelijk gelijkgesteld is aan het huwelijk van een man en een vrouw. Uit een in 2005 gehouden onderzoek blijkt dat vier op de vijf Nederlanders het homohuwelijk volkomen accepteren.² Daarbij moet helaas opgemerkt worden dat ook in een aantal kerken het homohuwelijk, zelfs soms in het geval van ambtsdragers, aanvaard is. Het afhouden van samenwonende homoseksuelen van het Heilig Avondmaal wordt ook binnen de kerk soms als ongeoorloofde discriminatie beschouwd.³

We willen in dit artikel allereerst de Bijbel laten spreken. Vervolgens willen we een aantal ethische en pastorale aspecten rond deze problematiek nader bekijken. Met nadruk merken we hierbij op dat we, gezien het kader van dit artikel, niet uitvoerig ingaan op biologische en medische aspecten.

We noemen alleen nog een enkele onderscheiding, die noodzakelijk is voor een juist zicht op de vragen die hier op ons afkomen. Reeds genoemd is het wezenlijke verschil tussen de geaardheid en het praktiseren ervan (van homoseksualiteit en van een homoseksueel iemand spreken we alleen als de homofilie gepraktiseerd wordt). Maar van belang is ook het onderscheid tussen aangeboren en later verworven homofilie⁴. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat ook onder deskundigen geen communis opinio, geen algemeen aanvaarde opvatting, bestaat wat betreft dit onderscheid. Het lijkt in ieder geval niet aantoonbaar in de genetische gesteldheid.

¹ S. Rozendal (red.), *Wie ben ik dat ik dit niet doen mag?*, Kampen 1987

² *Reformatorisch Dagblad* van 5 juli 2005

³ Voor een gedetailleerder beschrijving van de ontwikkelingen in het nabije verleden verwijzen we naar een serie artikelen die ds. G.J. van Aalst onder de titel 'Standpunten over homofilie verschuiven' in januari en februari 2008 geschreven heeft in het kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten *De Saambinder*.

⁴ Seldenrijk spreekt in dit verband over een aangeboren homofiele geaardheid en een later verworven homofiele gerichtheid. Zie R. Seldenrijk, *Als je je anders voelt*, Amsterdam 2004, blz. 29 en 30.

Ter verduidelijking van de omvang van de problematiek noemen we hier ook maar een enkel cijfer: van de mannen is vier procent homofiel, van de vrouwen twee procent. Hierbij dient opgemerkt te worden dat bij vrouwen de homofiele geaardheid bijna nooit omkeerbaar is. Dit heeft mogelijk te maken met het feit dat bij homofiele mannen eerder sprake is van later verworven of aangeleerd (en niet aangeboren) gedrag dan bij vrouwen.

Het woord ‘homofiel’ duidt letterlijk iemand aan die in erotische zin iemand van hetzelfde geslacht liefheeft. Dat kunnen dus zowel mannen als vrouwen zijn. Daarom omdat in grote lijnen de pastorale situatie voor beiden gelijk is, wordt hierna geen onderscheid gemaakt tussen (mannelijke) homo’s en lesbiennes.

Bijbelse gegevens

Als we zoeken naar bijbelse richtlijnen, dient allereerst de ordening van God genoemd te worden zoals we die vinden in de scheppingsgeschiedenis. Daar lezen we: *En God schiep de mens naar Zijn beeld; naar het beeld van God schiep Hij hem; man en vrouw schiep Hij ze. En God zegende hen, en God zei tot hen: Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt, en vervult de aarde* (Gen. 1:27 en 28) en: *En de HEERE God bouwde de ribbe, die Hij van Adam genomen had, en Hij bracht haar tot Adam (...) Daarom zal de man zijn vader en moeder verlaten, en zijn vrouw aankleven; en zij zullen tot één vlees zijn* (Gen. 2: 22 en 24). Zo heeft God man en vrouw geschapen, in nauwe verbondenheid én verscheidenheid: psychisch en lichamelijk zo op elkaar ingesteld, dat er alleen zó van één vlees sprake kan zijn.

God gaf het huwelijk reeds in het Paradijs, exclusief tussen een man en een vrouw, opdat de man een hulpe tegenover hem zou hebben (Gen. 2:18). En Hij gaf al in de scheppingsordering de tere gave van de seksualiteit, omdat het Hem behaagde langs deze weg het mensdom te vermenigvuldigen en Zijn Koninkrijk uit te breiden.

In de Bijbel wordt ook gesproken over homoseksualiteit. Deze wordt daar veroordeeld als een zonde tegen of een ontarding van de scheppingsordering.

Oude Testament

In het Oude Testament, in Genesis 18:20 en 21, lezen we: *Voorts zei de HEERE: Dewijl het geroep van Sodom en Gomorra groot is en dewijl haar zonde zeer zwaar is, zal Ik nu afgaan en bezien, of zij naar haar geroep, dat tot Mij gekomen is, het uiterste gedaan hebben.* De zonden roepen tot de hemel om wraak. God gaat bezien of de maat vol geworden is. Zo ja, dan zal nu het oordeel komen. Over welke zonde het met name gaat, wordt duidelijk uit Genesis 19:5: de mannen van Sodom eisen van Lot dat hij zijn twee gasten naar buiten wil sturen, opdat de mannen van Sodom ontucht met hen kunnen bedrijven.

Vandaar dat de homoseksuele praxis in het verleden vaak benoemd werd met sodomie.

We moeten hierbij wel opmerken dat de perverse homoseksualiteit niet de enige zonde van Sodom en Gomorra was. In de boeken van de profeten Jesaja, Jeremia en Ezechiël lezen we van rechtsverkrachting (Jes. 1:10 en 17), overspel en leugen (Jer. 23:14) en van hoogmoed en gebrek aan naastenliefde (Ezech. 16:49). Concrete zonden zijn geen incidenten, maar uitingen van een zondig gemoed en dat laat het niet bij één bepaalde zonde.

In Leviticus 18:22 lezen we dat de Heere tot Mozes en in hem tot het ganse volk Israël zegt: *Bij een manspersoon zult gij niet liggen met vrouwelijke bijligging* [kanttekening: “gelijk men bij vrouwen ligt”]; *dit is een gruwel.* En in Leviticus 20:13: *Wanneer ook een man bij een manspersoon zal gelegen hebben, met vrouwelijke bijligging, zij hebben beiden een gruwel gedaan; zij zullen zekerlijk gedood worden; hun bloed is op hen!*

Nieuwe Testament

In het Nieuwe Testament lezen we in Romeinen 1:24-28: *Daarom heeft hen God ook overgegeven in de begeerlijkheden hunner harten tot onreinheid, om hun lichamen onder elkander te onteren; als die de waarheid Gods veranderd hebben in leugen, en het schepsel geëerd en gediend hebben boven de Schepper, Die te prijzen is in der eeuwigheid. Amen. Daarom heeft hen God overgegeven tot oneerlijke [oneerbare] bewegingen; want ook hun vrouwen hebben het natuurlijk gebruik veranderd in het gebruik tegen nature; en insgelijks ook de mannen, nalatende het natuurlijk gebruik*

der vrouw, zijn verhit geworden in hun lust tegen elkander, mannen met mannen schandelijkheid bedrijvende, en de vergelding der dwaling, die daartoe behoorde, in zichzelf ontvangende. En gelijk het hun niet goedgeacht heeft God in erkenis te houden, zo heeft hen God overgegeven in een verkeerde zin, om te doen dingen die niet betamen.

Ook hier valt op te merken dat deze zonde niet op zichzelf staat. In de verzen 29-31 lezen we van deze mensen: *Vervuld zijnde met alle ongerechtigheid, hoererij, boosheid, gierigheid, kwaadheid; vol van nijdigheid, moord, twist, bedrog, kwaadaardigheid; oorblazers, achterklappers, haters Gods, smaders, hovaardigen, laatzinigen, vindere van kwade dingen, de ouders ongehoorzaam; onverstandigen, verbondsbrekers, zonder natuurlijke liefde, onverzoenlijken, onbarmhartigen.*

Het bijzondere bij Paulus is dat de homoseksuele praktijk een oordeel van God genoemd wordt: God heeft daaraan overgegeven, als straf vanwege de zonde van afgoderij. *Ze hebben de heerlijkheid van de onverderfelijke God veranderd in de gelijkenis van een beeld van een verderfelijke mens en van gevogelte en van viervoetige en kruipende gedierten*, zo lezen we in vers 23.

Een veroordeling van de homoseksuele praktijk vinden we ook in 1 Korinthe 6:10 en 1 Timotheüs 1:10, waar gezegd wordt dat *die bij mannen liggen* het Koninkrijk Gods niet zullen beërven.

Hedendaagse uitleg van de bijbelse gegevens

De in onze tijd, vergeleken met vroeger, geheel andere waardering van de homoseksualiteit als geheel acceptabele variant van de heteroseksualiteit heeft uiteraard tot gevolg gehad dat men de bijbelse gegevens hieromtrent anders is gaan interpreteren.

Allereerst noemen we in dit verband de wijze waarop in onze tijd soms gedacht en geschreven wordt over de relatie tussen David en Jonathan, waarvan we in 2 Samuël 1:26 lezen. David zegt, nadat hij bericht heeft gekregen van het sneuvelen van Jonathan: *mijn broeder Jonathan! Gij waart mij zeer liefelijk; uw liefde was mij wonderlijker dan liefde der vrouwen.* Nogal eens wordt beweerd dat hier sprake is geweest van homofilie. Aanvaarding van deze

opvatting zou betekenen dat de Heilige Schrift met zichzelf in strijd komt en dat is onaanvaardbaar. De kanttekenaar zegt dat hier sprake is van een liefde, gewekt en onderhouden door de Heilige Geest, die de allernauwste vriendschap die tussen mensen wezen kan overtrof. Het was een zelfopofferende liefde: Jonathan, die David liefhad met de liefde van zijn ziel en een verbond des HEEREN met hem gesloten had (1 Sam. 20:8 en 18:1), was immers bereid David als koning te aanvaarden (1 Sam. 23:17), hoewel hijzelf de oudste zoon van koning Saul was en dus de erfopvolger.

Vervolgens valt te noemen de wijze waarop velen, onder wie ook theologen, heden ten dage vaak omgaan met de bijbelse gegevens die nadrukkelijk de homoseksualiteit veroordelen.

Sommigen hebben geprobeerd de hiervoor geciteerde veroordeling te minimaliseren door te zeggen dat zowel Mozes als Paulus doelen op een bepaalde vorm van homoseksualiteit: de zogenaamde cultische prostitutie of tempelprostitutie, die door de Kanaänieten op hun godsdienstige feesten bedreven werd. We zouden daarom aan het door Mozes opgetekende verbod en aan Paulus' opmerking over de zonden van Sodom geen oordeel mogen ontlenuen over de liefdesverhouding tussen twee mannen of twee vrouwen, die elkaar trouw beloven en zich aan die trouwbelofte ook houden.

Deze argumentatie is zeer dubieus, omdat ze in Mozes' én in Paulus' woorden een argument inschuift waartoe de tekst geen enkele aanleiding geeft. Als het door Mozes in Gods opdracht geschreven verbod slechts zou doelen op de afgodische cultische prostitutie, zou zeker naast de homoseksuele variant de evenzeer afgodische en even verwerpelijke heteroseksuele cultische prostitutie genoemd zijn, zo merkt Douma terecht op.

Anderen hebben geprobeerd ruimte te scheppen voor een aanvaardbare vorm van homoseksualiteit door erop te wijzen dat in de bedeling van het Nieuwe Testament diverse geboden en verboden uit de oudtestamentische burgerlijke wetgeving zijn ter zijde gesteld. Men gaat daarbij voorbij aan het feit dat het hier gaat om een scheppingsordening, die niet in de burgerlijke of ceremoniële wetgeving, maar in de zedelijke wetgeving nader is uitgewerkt.

Deze laatste wetgeving geldt, in tegenstelling tot de burgerlijke en de ceremoniële wetgeving, ook voor nieuwtestamentische gelovigen.

Weer anderen zijn van mening dat Paulus als kind van zijn tijd de gangbare, vaak afkeurende opinie over homoseksualiteit volgt. Hij oordeelde zo, omdat hij nog niet op de hoogte was, nog niet kón zijn van wat moderne biologische en psychologische inzichten ons hebben opgeleverd. In onze tijd zou hij er anders over gesproken hebben.

Sommigen spelen verschillende Schriftgegevens tegen elkaar uit. Tegenover het woord van Paulus in Romeinen 1 wordt dan bijvoorbeeld het woord van dezelfde Paulus in Romeinen 13:10 gezet: *De liefde doet de naaste geen kwaad. Zo is dan de liefde de vervulling van de wet.* Van hieruit beredeneert men dat echte, trouwe liefde tussen twee personen van hetzelfde geslacht gelijkwaardig moet worden geacht aan een gelijke liefde tussen twee personen van verschillend geslacht. Heel snedig merkt Douma op dat de liefde wel het gebod vervult, maar het niet terzijde schuift!⁵

Ook is gewezen op het bekende Schriftwoord in Romeinen 14:5: *Een iegelijk zij in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd.* Paulus zou hier ruimte creëren voor persoonlijke opvattingen in de vraag naar de concrete toepassing van Gods geboden. Het gaat hier echter helemaal niet om enige relativering van de nogal absoluut klinkende geboden van God. Deze geboden zijn heilig, in alle situaties. Maar Paulus wijst erop dat we soms, om zwakke broeders niet te ergeren, dingen moeten nalaten die op zich niet door God verboden zijn. Dat is in feite dus het omgekeerde: niet iets afdoen van God gebod, maar er als het ware iets, uit liefde tot de naaste, aan toedoen.

We kunnen alleen maar opmerken dat in al deze gevallen niet eigen opinie en levenspraktijk omgebogen wordt naar wat God ons voorhoudt in Zijn heilig Woord, maar dat men het omgekeerde

⁵ J. Douma, *De tien geboden. Handreiking voor het christelijk leven*, Kampen 1999, blz. 351

doet. De hiervoor vermelde Schriftgegevens geven nergens aanleiding om de homoseksuele praxis in welke situatie dan ook als een verantwoord alternatief te waarderen. Mozes en Paulus geven de onveranderlijke mening van de Heilige Geest.

Wanneer desondanks geprobeerd wordt, soms met een beroep op de Bijbel, een ander standpunt te verdedigen, kan dit alleen maar door de bestaande Schriftgegevens te manipuleren. Douma spreekt in dit verband over acrobatische exegetische toeren⁶.

Ethische afwegingen

We hebben, als we vanuit de bijbelse gegevens willen komen tot enkele ethische richtlijnen, allereerst als grondmotief te noemen dat de mens geschapen is als beelddrager Gods. Vervolgens willen we een eerder genoemd belangrijk verschil als uitgangspunt van de beoordeling van de problematiek noemen. Zonder, zoals we hiervoor al gezegd hebben, uitvoerig in te gaan op allerlei biologische gegevens.

De mens een beelddrager Gods

De mens is een beelddrager van God. Adam is immers geschapen naar het beeld van God: goed, rechtvaardig, heilig (Gen. 1:27, NGB art. 14). De Dordtse Leerregels zeggen in dit verband dat de mens in den beginne ook in al zijn genegenheden met zuiverheid geschapen is (DL, III/IV, 1).

God schiep Adam en Eva als man en vrouw, ieder met een eigen lichaam en met eigen liefdesgevoelens. De teerheid van de intiemste liefdesgevoelens van man en vrouw onderling is door God gelegd in Adam en Eva.

In de geschapen mens was vóór de zondeval geen sprake van lichamelijke of psychische afwijkingen. Van homofilie kon dan ook geen sprake zijn. Door de zondeval echter is de menselijke natuur geheel verdorven. Uit deze bron komen allerlei afwijkingen van de door God gestelde orde voort. Daartoe behoort ook de homofilie. Een homofiele geaardheid komt voort uit Gods hand,

⁶ J. Douma, *a.w.*, blz. 352. Zie voor de bijbelse gegevens en de verwerking daarvan ook de in noot 3 genoemde artikelen van ds. G.J. van Aalst.

als onderdeel van de vloek die de mens door de zondeval over zich heeft gehaald. Maar ze is niet door God zo bedoeld in de schepping.

God doet na de zondeval een mens geboren worden zoals hij of zij is. Daarin wordt de na de zondeval uitgesproken vloek een realiteit. Zo kan in bepaalde gevallen een homofiel te aanvaarden hebben dat hij zo geboren is. Dit betekent echter nadrukkelijk niet dat hij zich door deze geardheid mag laten leiden tot een zondige levenswandel.

Al heeft de mens het beeld van God in al zijn zuiverheid verloren, hij wordt toch opgeroepen tot geloof en bekering, opdat hij weer naar dit beeld Gods gaat leven (Rom. 8:29).

Homofilie en homoseksualiteit

Het is van belang hier nader in te gaan op het verschil tussen homofilie en homoseksualiteit.

Het woord 'homofilie' op zich geeft aan dat er sprake is van genegenheid of liefde tussen mensen van eenzelfde geslacht. Het woord 'homoseksualiteit' geeft aan dat er ook sprake is van seksueel gedrag tussen mensen van eenzelfde geslacht.

Bijbels gezien moeten we zeggen dat (niet gepraktiseerde) homofilie een vrucht is van de erfzonde: door de zondeval is onze natuur gebroken. Die gebrokenheid kan zich uiten in zondige verlangens. Bij homoseksualiteit is echter sprake van dadelijke zonden. We moeten daarbij stellen dat homoseksueel verlangen dat zich richt op seksueel contact, ook al wordt dit niet in praktijk gebracht, een overtreding is van Gods heilige Wet.

Een vraag kan zijn of homofiele seksuele verlangens zondiger zijn dan heterofiele verlangens van een gehuwde die zich richten op iemand buiten de huwelijksrelatie.

Heteroseksuele verlangens als zodanig zijn door God gegeven en het op gepaste wijze praktiseren ervan in de heilige (!) huwelijksrelatie staat is een tere gave van God. We lezen in Genesis 2:24: *Daarom zal de man zijn vader en zijn moeder verlaten, en zijn vrouw aankleven; en zij zullen tot één vlees zijn.*

Daarnaast merken we op dat de Heere Jezus in de Bergrede gezegd heeft: *Ik zeg u dat zo wie een vrouw aanziet om dezelve te begeren, die heeft alrede overspel in zijn hart met haar gedaan.*

Elke zonde en elke zondige begeerte maakt ons des doods schuldig. Zie ook het onderwijs over de Wet dat ons de Heidelbergse Catechismus geeft in vraag en antwoord 95, 100, 106 en 107, 109, 110, 112 en 113.

De zonde tegen God en Zijn geboden, begonnen in het Paradijs, werkt altijd en overal in door. De Catechismus leert ons dat we niet alleen in zonden ontvangen en geboren worden, maar ook “dat wij ganselijk onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad (...); tenzij dan dat wij door de Geest Gods wedergeboren worden” (HC, zondag 3). De Catechismus leert ons ook dat de allerheiligsten maar een klein beginsel hebben van de nieuwe gehoorzaamheid en dat de Tien Geboden gepredikt moeten blijven worden (ook al kan niemand ze in dit leven houden), opdat ook Gods kinderen hun leven lang hun zondige aard hoe langer hoe meer leren kennen (HC, zondag 44).

Als we dit werkelijk beseffen, erkennen we dat heterofielen en homofielen gelijkelijk onder de zonde besloten liggen én dat het Gods grote goedheid is dat we bewaard worden voor de uitleving van onze zondige natuur, of we nu heterofoel of homofoel zijn.

We kunnen anderzijds de heterofoele en de homofoele geaardheid, ook wanneer geen sprake is van de uitleving ervan, niet zonder meer op één lijn zetten: het eerste is geen gevolg van de zondeval, het tweede wel.

We willen hier wel voorzichtig zijn. De homofoele geaardheid is een kwaad, waarbij Gods bewaring wel in het bijzonder nodig is. Maar wie een heterofoele geaardheid op een zondige wijze uitleeft door een vrouw aan te zien om haar te begeren, maakt zich voor God even schuldig als een homofoel die zijn geaardheid uitleeft door een seksegenoot aan te zien om die te begeren.

Problemen in de puberteit

Terzijde merken we op dat er in de pre-puberteit en de puberteit sprake kan zijn van pseudo-homoseksualiteit. Dan kan het voor deze leeftijdsgroep zo kenmerkende verkennen van de grenzen leiden tot tijdelijke en oppervlakkige (pogingen tot) homoseksuele contacten. Van groot belang is hier de houding van de vader of moeder, broer of zus, vriend of vriendin, die hiermee geconfronteerd wordt. Heel duidelijk zal gezegd moeten worden dat dergelij-

ke contacten ongeoorloofd zijn. Maar men hoede zich wel voor overlading of stigmatisering. In deze fase is het goed terughoudend te zijn ten aanzien van medische behandeling. Gepaste relativering is hier op zijn plaats. Daartoe behoort de erkenning dat dit vaker voorkomt bij kinderen en jongeren. Maar ook dat voor de Heere alle zonden even erg zijn en dat Hij tegelijk een gaarne vergevend God is en daarom op een ootmoedig gebed ook deze zonde wil vergeven. Tegen het kind of de jongere zeggen dat het de zonde van Sodom heeft gedaan, is ongepast. En geheimhouding, waarvan het betrokken kind weet, is hier van groot belang. De vermaning behoort liefdevol te zijn.

Noodhomoseksualiteit

Er is sprake van een bijzondere situatie in het geval van zogenaamde 'noodseksualiteit' in gevangenissen of in internaten waar jongens en meisjes gescheiden leven. De bijzondere situatie kan de lading van de verleiding bijzonder zwaar maken. Er kan zelfs sprake zijn van min of meer afdgedwongen gedrag. Uiteraard maakt de bijzondere situatie homoseksueel gedrag nooit acceptabel.

Homofilie bij psychisch gehandicapten

Van een bijzondere situatie kan ook sprake zijn bij mensen met een verstandelijke handicap. Zo goed als heteroseksuele verlangens voorkomen bij gehandicapten, kan er ook sprake zijn van homoseksuele verlangens. Een dergelijke situatie vraagt wel in het bijzonder om pastorale wijsheid. En om een goed overleg tussen hulpverlener en pastor. De laatste zal op dit terrein vaak niet over specifieke kennis beschikken. De ambtsdrager zal zich in het geval dat een gehandicapte opgenomen is in een tehuis, vooral goed op de hoogte dienen te stellen van wat er aan opvattingen leeft bij de leiding van het tehuis en de verzorgenden. Dit is te meer van belang omdat de communicatie met een gehandicapte soms heel moeizaam kan zijn. En omdat de opvattingen in het tehuis wel eens haaks kunnen staan op wat de Heilige Schrift ons voorhoudt aan voor alle mensen geldende geboden.

Reden tot veroordeling van homoseksualiteit

De vraag wordt wel gesteld waarom een homoseksuele relatie dan altijd te veroordelen is, ook als er sprake is van 'liefde in trouw', dat wil zeggen niet van louter genotzucht die men zoekt in de

intieme omgang met diverse seksegenoten, maar van oprechte en duurzame psychische en lichamelijke liefde tussen twee mensen van hetzelfde geslacht. Daarbij wordt wel opgemerkt dat andere zonden, zoals die alle in de tweede tafel van Gods Wet genoemd worden (en dus ook een buitenechtelijke relatie of buitenechtelijk seksueel contact), daarom als zonden worden beschouwd omdat ze de naaste schade berokkenen, maar dat dit bij een homorelatie ‘in liefde en trouw’ toch niet het geval behoeft te zijn. Integendeel zelfs: ook zo zou liefde de vervulling van de Wet kunnen zijn, zo zegt men.

We moeten hier op onze hoede zijn en niet meteen en alleen maar wijzen op de onmiskenbare psychisch en geestelijk en toch ook lichamenlijk negatieve gevolgen die zo vaak gepaard gaan met de homoseksuele praxis.

We mogen ook niet zeggen dat God de gave van de seksualiteit alléén gegeven heeft om langs deze weg het menselijk geslacht te vermenigvuldigen, en dat dit doel ontbreekt in een homoseksuele omgang en dat deze dus dáárom veroordeeld zou moeten worden. Want dan zou immers ook een intieme omgang van twee (verschillend gearde) echtgenoten van wie vaststaat dat ze geen kinderen kunnen krijgen of niet meer kunnen krijgen, te veroordelen zijn.

Wel blijft vaststaan dat élk homoseksueel gedrag zonde is tegen God. Daar is Gods Woord overduidelijk in. Alle menselijke redeneringen om homoseksueel samenleven ‘in liefde en trouw’ goed te praten lopen daarop stuk.

Aanvaarding van homoseksualiteit is een ernstige afwijking van de door God gegeven scheppingsordening: *God schiep de mens naar Zijn beeld; (...) man en vrouw schiep Hij ze* (Gen. 1:27). Zó heeft God het gewild en zó heeft Hij het in de mens gelegd.

Paulus zegt in een andere situatie: *Maar toch, o mens, wie zijt gij, die tegen God antwoordt?* (Rom. 9:20).

Wat de Bijbel zegt, mag en moet voor ons voldoende zijn. Zoals ook dat wat de Bijbel zegt over echtscheiding voor ons in absolute zin richtinggevend moet zijn, hoe zeer ook soms, in bepaalde situaties, menselijke gevoelens hierbij in het gedrang lijken te komen. Ook in de ethiek gelde het *sola Scriptura* in absolute zin. In de diepe overtuiging dat dit ook altijd tot welzijn van ons en van onze naaste is.

Consequenties van de bijbelse ethiek

De hiervoor gestelde ethische richtlijnen brengen uiteraard enkele consequenties met zich mee. Als duidelijk is dat een toegeven aan en in praktijk brengen van homofiele gevoelens zondig is, komt de vraag hoe we dan hebben om te gaan met de niet te miskennen gevoelens. Kunnen we ze altijd wel in toom houden? Hoe dan? Kunnen we er zelfs van genezen? Hoe dan?

Genezing mogelijk?

We willen eerst de laatste vraag aan de orde stellen. En dan moeten we, weer zonder nader in te gaan op biologische gegevens, allereerst erop wijzen dat er verschil is in gevoelens en gevoelens. In het voorgaande is gesproken over gevoelens die niet aangeboren zijn, maar later verworven of aangeleerd zijn. Ze kunnen opgewekt zijn door allerlei contacten, in kringen waar homofilie zelfs wel als aantrekkelijk alternatief wordt gezien. Bekend is dat ook pedofiele contacten kunnen leiden tot homofiele gevoelens in een latere levensfase. Homofiele gevoelens kunnen ook veroorzaakt zijn door een ontwikkelingsstoornis in bepaalde opvoedingssituaties. In deze gevallen is er mogelijk sprake van al in de aanleg aanwezige sluimerende homofiele gevoelens. Maar soms ook van niet aangeboren, maar aangeleerde of verworven gevoelens. Vooral in het laatste geval is er, zo beweert men wel, een duidelijke mogelijkheid van genezing.

Er is hiervoor al geschreven dat er wat betreft het verschil tussen aangeboren en verworven gevoelens geen communis opinio, geen algemeen aanvaarde opvatting, is onder deskundigen. Er zal ongetwijfeld ook sprake zijn van diverse gradaties. Dit te beseffen moet ons ook voorzichtig maken in de beantwoording van de vraag of genezing mogelijk is.

Maar onmiskenbaar zijn voorbeelden van genezing aan te wijzen. Om deze genezing mag en moet in ieder geval gebeden worden! De Heere heeft beloofd dat Hij een oprechte bidder niet zal laten staan. Dit houdt nog niet altijd genezing in. Maar een biddend leven kan door Gods genade kracht geven om de verleidingen te weerstaan. David bidt in Psalm 25: *Laat oprechtheid en vroomheid mij behoeden* (vers 21), maar hij mag ook zeggen: *Ja, allen die U verwachten, zullen niet beschaamd worden* (vers 3). In

Psalm 65 zegt David: *Gij hoort het gebed; tot U zal alle vlees komen* (vers 3).

Er is echter ook, als we sommige deskundigen mogen geloven, sprake van homofiele gevoelens die te maken hebben met een aanleg waarvan men naar menselijk inzicht niet kan genezen. Dan kan er sprake zijn van een kruis dat vanaf de geboorte opgelegd is. Het is goed hierbij te beseffen dat er veel meer in onze omgeving en onze gemeente zijn die zo'n kruis hebben te dragen, vaak in eenzaamheid: ongehuwden, weduwen en weduwnaren, langdurig zieken, gehandicapten. Of juist zij die wel gehuwd zijn (geweest), maar wier huwelijk gebroken is. En zo is er in onze zo diep door de zonde aangetaste mensenwereld meer te noemen. Dan is onderwerping nodig onder wat God over ons beschikt heeft. Die onderwerping geeft strijd, maar ze geeft ook rust. En pastoraal mogen we erop wijzen dat de Heere Jezus in de tijd dat Hij op aarde wandelde juist oog had voor hen die in nood waren, naar het lichaam of naar de geest.

In ieder geval hebben we ons te hoeden voor een benadering waarbij gesteld wordt dat je altijd krijgt wat je bidt, als je maar echt en gemeend bidt. En waarbij gesuggereerd wordt dat het uitblijven van een (duurzame) genezing wel zal liggen aan de onvolkomenheid van het gebed en van het geloof. Wat heeft dit soms bitterheid gegeven in het hart van mensen. Het heeft nogal eens tot suïcide geleid, omdat zo onbedoeld mensen werden teruggevoerd op zichzelf en in een verschrikkelijke eenzaamheid terecht kwamen.

Het huwelijk met een anders geaarde een redmiddel?

Vroeger werd nogal eens het huwelijk (met iemand van het andere geslacht!) aangeprezen of gezocht als mogelijkheid om te genezen van homofiele gevoelens, waarbij de levenspartner soms lange tijd onkundig was van de problematiek waarmee de ander worstelde. Dit zal in ieder geval soms gebeurd zijn als iemand bisexuele (zowel heterofiele als homofiele) gevoelens had. Soms heeft dit mogelijk inderdaad genezend gewerkt. We denken hierbij aan mensen bij wie vage verworven homofiele gevoelens aanwezig waren. Maar veel vaker heeft dit geleid tot grote ellende bij beide huwelijkspartners. Vooral omdat schaamte en taboe in deze situatie nogal mee van invloed waren.

Duidelijk zal zijn dat we in dit opzicht zeer terughoudend moeten zijn in het aanraden om een huwelijk aan te gaan. Een heel krasse, maar misschien wel heel juiste benadering is de opmerking dat het huwelijk van een homofiel gericht iemand met een heterofiel gerichte partner geen therapeutische functie heeft, maar een bron is van ellende.⁷ De enige basis voor een huwelijk is wederzijdse liefde en trouw.

Blijvende worsteling

Over blijft de vraag wat te doen met homofiele gevoelens waarvan we niet blijken te kunnen genezen. Eigenlijk is het antwoord al gegeven: erkennen dat het kruis ons door God gegeven is en die (levens)lang, biddend om Zijn kracht, dragen.

Kan dat? Ja, want wat God gebiedt, kan. Niet in eigen kracht, maar wel in Zijn kracht. Wat is ons dan nodig? Genade en geloof! Zo kan het kruis ons brengen tot de worsteling om Zijn genade, opdat wij dat geloof ontvangen dat doet bidden:

Och, of wij Uw geboën volbrachten!

Genâ, hoogste Majesteit!

Gun door 't geloof in Christus krachten,

Om die te doen uit dankbaarheid.

Paulus getuigde van de ontvangen genade. *En Hij heeft tot mij gezegd: Mijn genade is u genoeg; want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht.*

En als we struikelen? Ons Doopsformulier zegt: “En als wij somtijds in zonden vallen, zo moeten wij aan Gods genade niet verwijfelen, noch in de zonde blijven liggen, overmits de Doop een zegel en ontwijfelbaar getuigenis is, dat wij een eeuwig verbond der genade met God hebben.”

Er zijn in onze tijd nogal wat mensen, ook binnen de kerk, die de onthouding voor sommigen een te hoge opdracht vinden. We hebben hier eenvoudig te zeggen dat God deze onthouding gebiedt. En wie is dan de mens die hiervan durft af te doen? Dit is geen stoere praat met alleen respect voor regels en zonder bewogenheid met medemensen in nood. Nee, dat is bewogenheid met de naaste, die wil bewaren voor het vreselijke kwaad van de overtreding van Gods geboden. Vanuit de bewogenheid die voortkomt uit de liefde tot God en tot Zijn goede geboden.

⁷ W. Trillhaas, *Ethik*. Berlijn 1970, aangehaald in R. Seldenrijk, *a.w.*, blz. 72

Onthouding alleen triest?

Er wordt ook wel gesteld dat de plicht tot onthouding bij sommigen wel moet leiden tot een triest leven. Een leven immers waarin men de tere en hoge vreugde die heterofiele huwelijkspartners wel is gegeven, moet ontberen. Dit lijkt een argument dat voortkomt uit diepe bewogenheid en liefde tot de naaste. Dan gunnen we immers ook de ander wat ons is gegeven?

We hebben allereerst deze reële nood eerlijk onder ogen te zien. Maar toch ... Er is alleen zegen gelegen in het gaan in de weg van de gehoorzaamheid aan Gods geboden. Al is dit inderdaad een weg die altijd alleen is te gaan met verloochening van onszelf, van eigen denken en voelen en begeren. Maar dan willen we toch ook met nadruk stellen dat in deze weg een vreugde ervaren kan worden die alle aardse vreugde (ook alle huwelijksvreugde) ver te boven gaat. Een vreugde waarvan we durven te zeggen dat ze soms meer geeft dan een volkomen compensatie van wat we moeten derven.

Wat is het getuigenis van de dichter van Psalm 119 indrukwekkend: *Ik ben vrolijker in de weg Uwer getuigenissen dan over alle rijkdom. En ik zal mij vermaken in Uw geboden, die ik liefheb. Hoe lief heb ik Uw wet! Zij is mijn betrachtting de ganse dag* (vers 14, 47 en 97).

In dit verband wordt door voorstanders van de bedoelde onthouding vaak, ter vergelijking, gewezen op de onthouding die ook heterofiel geaarden moeten betrachten die (nog) niet tot een huwelijk zijn gekomen. Ook hier is sprake van de nodige zelfverloochening. Hier wordt terecht tegen ingebracht dat er toch wel een belangrijk verschil is. Heterofielen mogen hun verlangens hebben en mogen die op een gepaste wijze, binnen het kader van het huwelijk, begeren te realiseren. Dit is homofielen die zich willen richten naar Gods geboden, niet gegeven. We moeten dit bezwaar erkennen en dus ook voorzichtig zijn met dit argument.

A-seksuele vriendschapsrelaties

We willen aan het eind van deze paragraaf de vraag aan de orde stellen of het raadzaam is dat een homofiel een vast, a-seksueel contact heeft met iemand van gelijk sekse, met wie men in volledige openheid kan spreken over de eigen geaardheid en die men om eerlijke raad kan vragen. Het is een vraag waar geen eenduidig antwoord op te geven is.

In de eerste plaats moet in ieder geval gesteld worden dat, als het gaat om een relatie met iemand van dezelfde geaardheid, een dergelijke relatie niet kan samengaan met de bede *Leid ons niet in verzoeking*. We hebben niet alleen de zonde, maar ook de verleiding tot de zonde te vermijden. Onze Geloofsbelijdenis spreekt in artikel 29 over *de zonde vlieden* als een van de merktekenen van de christenen.

Dit laat onverlet dat in een bepaalde situatie lotgenotencontact zijn betekenis kan hebben. Maar uiterste voorzichtigheid blijft ook hier geboden.

Maar contact met iemand van hetzelfde geslacht, van wie men weet dat deze anders geaard is? Allereerst moet erkend worden dat een dergelijke relatie tot grote steun kan zijn. Maar men moet zich er wel terdege van vergewissen of de opvattingen van een dergelijke vriend of vriendin bijbels zijn, in de hiervoor aangeduide zin. Want ook hier zijn mensen gestruikeld doordat een vriend of vriendin uit een ongepaste vorm van medelijden met de nood van de ander een onbijbelse raad gaf.

Pastorale aspecten

Wat betreft de pastorale aspecten is natuurlijk het een ander van het geschrevene in de vorige paragraaf ook hier van belang. Daarvan zeggen we nu alleen dat sommige zaken door een ambtsdrager, biddend om wijsheid van de Heere, vertaald moeten worden naar de concrete situatie van een bepaalde man of vrouw.

Toch zijn er ook enkele dingen die we hier, al dan niet voortbordurend op wat al eerder opgemerkt is, expliciet aan de orde stellen.

Een bijbels verantwoorde houding

De allerzwaarste zaak is wel de roeping, die tot ons als ambtsdrager komt, om een bijbels verantwoorde houding aan te nemen tegenover een homofiel gemeentelid. We hebben er onze naaste in te zien, omtrent wie God geboden heeft dat we hem of haar liefhebben! Wat is dat moeilijk! Ons ligt, vanuit onze gevallen natuur, beter de houding van hen die alleen maar alle homofielen haten. We zullen nooit het door hen gepleegde geweld tegen homo's

goedkeuren. Integendeel. Maar hun afkeer delen we zo vaak. Heel begrijpelijk, want ook de Schrift wijst de homoseksuele praktijk ondubbelzinnig af. Een vergoelijking, zoals we tegenover de steler van een brood vinden in Spreuken 6:30, is ons ten aanzien van de homoseksuele praktijk onmogelijk. Maar dit betekent nog niet dat we de persoon van de zondaar mogen afwijzen. De Heere Jezus heeft in grote ernst over de zonde en de gevolgen van de zonde gesproken. Maar hij was een vriend van tollenaars en zondaren en at met hen. Juist om hen van dichtbij te roepen tot hun wezenlijk heil (Matth. 9:10-13).

Respect gevraagd

We hebben hiervoor geschreven over het gegeven dat de mens geschapen is als beelddrager Gods. Dit beeld hebben we in het Paradijs verloren. Toch zijn er nog sporen over van dit beeld in de gevallen mens, zoals blijkt uit Genesis 9:6, waar geboden wordt de doodslager te doden, omdat hij een mens gedood heeft: *want God heeft hem naar Zijn beeld geschapen.*

Dit beelddrager Gods zijn dient ten diepste de norm te zijn die ons moet leiden in de beoordeling van onze medemens. Daarom dienen we onze naaste te respecteren, ook onze homofiele naaste. Maar twee dingen. We zijn geroepen homofiele gemeenteleden die zich onthouden van de praxis als onze naasten te respecteren, in christelijke liefde met hen om te gaan, als met andere broeders en zusters in de gemeente. Velen strijden oprecht tegen zondige begeerten. Ze hebben onze steun en ons respect en vooral ons gebed in het bijzonder nodig.

In de tweede plaats hebben we, met het oog op mensen die gevallen zijn en op een of andere wijze hun homofiele geaardheid gepraktiseerd hebben maar daar inmiddels van teruggekeerd zijn, erop te wijzen dat ook dit mensen zijn van gelijke bewegingen als wij. Ook als we bewaard worden om in dergelijke zonden te vallen, dienen we te erkennen dat we vanuit onszelf even erge zondaren zijn en dat voor God onze zondige neigingen en zondige daden niet minder strafwaardig zijn dan de hunne. Alleen dan kunnen we als dienaren van Christus Zijn vermanende, maar ook Zijn genade verkondigende woorden nazeggen.

We kunnen, in de derde plaats, ook te maken hebben of krijgen met mensen die hun homofiele geaardheid tot heden blijven prak-

tiseren. Hoe met hem of met haar om te gaan? Het formulier van de ban noemt twee gedachten, die zowel voor hen die tot onze gemeente behoren of behoorden als voor andere mensen gelden: “Voorts vermanen wij u, geliefde christenen, dat gij u niet vermengt met hem, opdat hij beschaamd worde; nochtans hem niet houdende als vijand, maar bij wijlen vermanende, gelijk men een broeder doet.” Een vriendschappelijk contact is niet geoorloofd, want dit houdt aanvaarding van de levensstijl van de ander in; maar een goed (bijvoorbeeld collegiaal) contact, waarbij de ander als medemens gerespecteerd wordt (en waarbij men duidelijk maakt dat men de zondige levensstijl afwijst!), is in overeenstemming met de Schrift. *Anders*, zo zegt Paulus in 1 Korinthe 5:10 met het oog op een dergelijke situatie, *zoudt gij wel moeten uit de wereld gaan*. De kanttekenaar zegt bij dit vers: “Namelijk alzo de wereld vol is van zulke mensen, waar gij dagelijks mede te doen hebt, welker voetstappen gij niet moet volgen, maar die gij moet zoeken voor Christus te winnen.”

Een heilige afkeer van de zonde kan en moet gepaard gaan met een gevoel van bewogenheid met de zondaar. Hoe dit kan? Als door genade iets in ons is van wat in Christus was, van Wie we lezen in Markus 3:5: *En als Hij hen [dat zijn de Farizeeën, die hoopten iets in Zijn woorden te vinden op grond waarvan ze Hem konden beschuldigen] met toorn rondom aangezien had, meteen bedroefd zijnde over de verharding van hun hart (...)*. Zijn toorn gold hun zonde, Zijn bewogenheid hun persoon ...

Omgaan met het taboe

Van groot belang is pastoraal de vraag hoe een homofiel die in nood is ons als ambtsdrager kan vinden. De schroom om contact te zoeken kan juist hier heel groot zijn. De drempel kan verlaagd worden door een opmerking, in het algemeen gericht, bijvoorbeeld in de prediking of de catechese.

Een grote belemmering is uiteraard het taboe dat op dit terrein heerst. We zouden dit taboe ook niet zonder meer willen opheffen. Het heeft alles te maken met de ‘gruwel’ waarvan sprake is in het geval van homoseksuele praxis. Een taboe kan ook een beschermende functie hebben. Maar dit taboe mag een voorzichtige openheid in het spreken (bijvoorbeeld vanaf de kansel) en schrijven (bijvoorbeeld in een artikel in een kerkelijk blad) niet belemmeren.

Wel moet, ook met het oog op dit taboe, met nadruk duidelijk gemaakt worden dat een uiterste vorm van de ambtelijke geheimhoudingsplicht in acht genomen wordt. We achten het verantwoord dat over zaken die ons in vertrouwen meegedeeld zijn door een ouder van een kind of door een betrokkene zelf, gezwegen wordt op de kerkenraad of tegen afzonderlijke ambtsbroeders. Uiteraard geldt dit niet wanneer sprake is van tuchtwaardig handelen: bijvoorbeeld wanneer de betrokkene er geen blijk van geeft te willen breken met de zonde. Maar ook dan zal zoveel mogelijk de geheimhoudingsplicht betracht moeten worden. Betrokkenen moeten ook weten dat we verborgen zaken verborgen laten.

Ambtelijke hulp

Hoe bieden we hulp aan degene die naar ons toe komt en ons op de hoogte stelt van zijn of haar nood? Dat kan door allereerst intens te luisteren en de ander te laten uitpraten. En in alle teerheid te reageren en te antwoorden. Bij dat antwoorden dienen we in alle ernst, met begrip voor de nood van de ander, duidelijk te maken wat de Bijbel ons in dit opzicht leert. Onmisbaar is daarbij samen te bidden of de Heere door Zijn Woord en Geest licht wil geven en het hart wil overbuigen tot wat Hij wil en kracht wil geven om naar Zijn wil te handelen en te leven.

Maar van heel groot belang is het ook om goed te beseffen wat de aard en de functie is van het pastorale contact én wat het niet is. Pastoraal contact is geen professionele hulpverlening. We moeten eerlijk proberen de nodige afstand in acht te nemen vanwege onze ondeskundigheid, maar ook vanwege het feit dat we niet geroepen zijn het werk van een hulpverlener te doen. We hebben erop aan te dringen zo snel mogelijk deskundige hulp te zoeken en dienen de daartoe nodige adressen en telefoonnummers paraat te hebben.⁸ We moeten daarbij wel waarschuwen geen hulp te zoeken bij instellingen die een andere visie hebben dan we bijbels gezien verantwoord achten. Want er zijn er die tot een homoseksuele praxis zijn gekomen op aanraden van hulpverleners!

⁸ Voor advies over hulpvragen en voor informatie over hulpverleningsmogelijkheden kan men van 10.00 uur tot 12.00 uur terecht bij het landelijk telefonisch spreekuur van de Stichting De Vluchtheuvel van de Gereformeerde Gemeenten: 0348-48 99 99. Voor hulpvragen van en over jongeren tot en met 17 jaar kan iedere werkdag van 8.30 uur tot 17.00 uur gebeld worden naar de SGJ *Toegang*: 033-475 33 00

Wat betreft het verlenen van hulp kan wel in bepaalde gevallen in de gemeente gezocht worden naar enkele leeftijdgenoten, die mogelijk in staat zijn de eenzaamheid waarin sommige homofielen verkeren te doorbreken. Uiteraard is hier grote behoedzaamheid nodig.

Prediking en catechese

Voor een ambtsdrager, een predikant, een catecheet, ligt er ook een belangrijke bijzondere taak. Gezien het hiervoor aangeduide taboe én de nogal eens aanwezige afkeer van homofielen, ook als er geen sprake is van een homoseksuele praxis, is het nodig op gepaste wijze (bijvoorbeeld bij de bespreking van het zevende gebod van de Wet des Heeren) aandacht te besteden aan een bijbels verantwoorde houding.

Ontdekking van homofilie in huwelijk en gezin

Wat betreft de pastorale zorg moeten we ook een aspect noemen dat we, soms uit verlegenheid, gauw vergeten of willen vergeten. We doelen hier op de niet direct, maar indirect betrokkenen: ouders, een echtgeno(o)t(e), kinderen, broers en zussen.

a. Ouders en kinderen

Allereerst de ouders: wat een verdriet, wat een zorg, maar ook wat een spanning levert het op als het tot (een van de) ouders doordringt dat er bij een zoon of dochter sprake is van een homofiele geaardheid. Dan moet het uiterste geprobeerd worden om een goede verhouding tussen ouder en kind te blijven bewaren zonder, ter wille van het bewaren van zo'n verhouding, zondige relaties te aanvaarden of zelfs te vergoelijken. Juist een dergelijk kind heeft, in al de verwarring die de homofiele gevoelens en de bijzondere verleidingen bij hem of haar teweegbrengen, sturing nodig.

Het heeft ook liefde en aandacht broodnodig. Want de gevoelens van eenzaamheid en zich niet begrepen of niet goed begrepen voelen kunnen zo sterk zijn. Een en ander wordt verzwaard door het taboe dat er in onze kring nog vaak ligt en dat een open gesprek zo belemmeren kan. Een oordeel uitspreken is in een dergelijke situatie nog niet het moeilijkst. Wel de houding die we als ouder moeten aannemen tegenover ons kind. Laat het duidelijk zijn dat wat ons kind in zo'n situatie allereerst nodig heeft, liefde van een

ouder is. Niet de liefde van de toegevende ouder, die probeert heen te laveren tussen het gebod van God en de behoeften van zijn kind. Maar de liefde van een ouder die door de crisis van de aanvechting om óf Gods gebod óf zijn kind los te laten is heengegaan en worstelt om beide lief te mogen hebben en te blijven houden.

Een bijzondere vraag, die nog wel eens aan ambtsdragers wordt gesteld, is de vraag of ouders een zoon of dochter samen met zijn vriend of haar vriendin mogen ontvangen, als er sprake is van een homoseksuele relatie en het betrokken kind weigert zonder vriend of vriendin thuis te komen. Ook hier geldt dat we allereerst hebben te zoeken wat de Heilige Schrift ons leert. Een direct antwoord op een dergelijke vraag vinden we niet. Wel zijn er enkele gedeelten in de Bijbel die toch ook hier iets te zeggen hebben. Eli wordt veroordeeld omdat hij zijn kinderen, die leven in overspel, niet zuur aanziet om hun zonde. En Paulus in 1 Korinthe 5:11 zegt ons: *Maar nu heb ik u geschreven, dat gij u niet zult vermengen, namelijk indien iemand, een broeder genaamd zijnde, een hoereerder is (...); dat gij met zodanig een ook niet zult eten.* Vooral het laatste lijkt duidelijk te zijn: niet in huis ontvangen. Maar het is van belang ons hier te laten voorlichten door de kanttekening 27 bij het slot van vers 11: “Dat is, zult geen gemeenzame en openbare onderlinge vriendschap met zulken onderhouden, opdat zij zich mogen schamen. Zie 2 Thess. 3:14. 2 Joh. vs. 10. Anderszins verbiedt de apostel niet, dat van man en vrouw, ouders en kinderen en dergelijke, de burgerlijke gemeenschap (waar de wet der natuur en zeden de mensen aan verbindt) zelfs met zodanigen onderhouden wordt; alzo de kerkelijke tucht dezulken maar ontbloot van de gemeenschap die Christenen als Christenen, zo in het geestelijke als in het wereldse, eigen hebben; niet waarmede zij als mensen of burgers in het gemeen aan elkander verbonden zijn.”

Het in huis ontvangen mag er niet toe leiden dat de zonde geheel geduld wordt en dat er nooit meer in liefde vermaand wordt. Enige gereserveerdheid is hier in ieder geval wel op z'n plaats. Maar daarbij moet opgemerkt worden dat zeker hier, waar het gaat om persoonlijke verhoudingen binnen het gezin, elk geval weer anders is. Absolute regels zijn hier niet te geven. Elke ouder is hier persoonlijk verantwoordelijk voor wat hij of zij doet. Die verantwoordelijkheid kan niet afgeschoven worden op een ambtsdrager.

Hier in het bijzonder is nodig het gebed. Het gebed samen met ons kind (als het kan) en vooral het gebed in de binnenkamer. Want worstelen met onze nood is niet het ronddobberen in onze eigen verwarde gevoelens en gedachten, maar het worstelen met God in de weg van het gebed.

Wat kan het onder beding van Gods zegen bewarend werken als ons kind onuitgesproken weet heeft van de worstelingen van vader en moeder in de binnenkamer. Dan kan een kind soms voelen dat zijn nood ook de nood van zijn ouders is. En wat kan dit soms de reden zijn van het respecteren én accepteren van het standpunt van de ouders.

En wat heeft daarentegen een wel eerlijk gemeente en oprechte, maar toch liefdeloze veroordeling soms niet alleen de band tussen ouder en kind verbroken, maar ook de duivel een handvat gegeven om te drijven tot suïcide.

Uiteraard is het van groot belang in deze situatie een zoon of dochter aan te raden zo spoedig mogelijk deskundige hulp te zoeken.

Een ambtsdrager kan hier een belangrijke rol spelen. Allereerst kan in al de eenzaamheid die de problematiek met zich meebrengt (voor ouders én voor een kind) meelevens als ambtsdrager al een grote steun zijn. Maar ook het luisterende contact, de voorlichting in de moeilijke vragen en de heenwijzing naar de binnenkamer én naar deskundige en vooral betrouwbare hulp kunnen veel betekenen.

Natuurlijk maakt het al meermalen genoemde taboe én het uit eigen ervaring onbekend zijn met de onderhavige gevoelens het leggen van contacten niet gemakkelijk. Een ambtsdrager moet daarom extra alert zijn op mogelijk uitgezonden signalen: een ver sluierende opmerking van een ouder over een kind dat niet aanwezig is op het huisbezoek, de afwerende houding van een wel aanwezig kind, een ontwijkend antwoord als gevraagd wordt naar de omgang met vrienden of vriendinnen enz.

Er kan ook sprake zijn van een taboe bij ouders die ontdekken dat hun kind homofiel is. Dit taboe kan ouders ertoe brengen tegenover een ambtsdrager te zwijgen over de geaardheid van een kind of deze te vergoelijken.

Laat een ambtsdrager in ieder geval zich ervan bewust zijn dat er jongeren (en ouderen) in zijn gemeente kunnen zijn (en in een

grote gemeente statistisch gezien moeten zijn) die behept zijn met homofiele gevoelens.

Het taboe is groot, maar ook de drempel om te gaan spreken is hoog door de problematiek, die het hele bestaan en vooral het hele hart raakt. Misschien kan de drempel worden weggenomen door een enkele opmerking in een preek, in een catechisatieles of in een ambtelijk gebed. Een opmerking die getuigt van de gezindheid van de ambtsdrager ten aanzien van de vragen en noden op dit terrein.

b. Echtgenoten

Wat is het een schok en wat veroorzaakt het een zwaar verdriet als een echtgenoot ontdekt dat zijn of haar huwelijkspartner eigenlijk homofiel (of misschien biseksueel van aard) is. Vaak een veel zwaardere schok dan wanneer ontdekt wordt dat de ander een 'gewone' relatie heeft buiten het huwelijk. Het laatste immers kan een ontsporing zijn van een huwelijk dat toch in alle oprechtheid gesloten is. In de eerder genoemde situatie voelt de echtgenoot zich heel vaak verraden, omdat de geaardheid er al vaak was (en dat de ander zich daar waarschijnlijk ook van bewust was) op het moment van het sluiten van het huwelijk, zonder dat hier ooit over gesproken is. Nogal eens leidt het bij de huwelijkspartner bekend worden van deze situatie tot een echtscheiding.

Welke ambtsdrager kan hier echt invoelen wat er aan de hand is? En wie kan dan goede raad en sturing geven en een goede houding aannemen? Laten we ons er allereerst voor hoeden dat we de opmerking dat we allemaal voor God even grote zondaars zijn gebruiken als een vrome dooddouner. Laten we in zo'n situatie maar eerlijk onze verlegenheid en onwetendheid bekennen. Juist deze houding kan soms ruimte geven voor eerlijke ambtelijke vermaning.

Zo ooit dan is het hier nodig de Heere te smeken om ambtelijke wijsheid en ook te wijzen op de noodzaak van gebed, waarin betrokkenen, persoonlijk en zo mogelijk ook als man en vrouw samen, alles eerlijk aan de Heere voorleggen. Ook de gevoelens van afkeer, van zich bedrogen gevoelen, van zich geen houding weten te geven enz.

Ook hier is de ambtsdrager geroepen voorlichting te geven. Essentieel hierbij is uiteraard dat gewezen wordt op het heel grote verschil tussen homofilie en de homoseksuele praxis. Bij het laat-

ste is sprake van overspel en dus van een bijbelse grond voor echtscheiding. Als er geen sprake is én was van een homoseksuele praxis, is er wel sprake van overspel met het hart, maar nog niet van overspel metterdaad en dus ook niet van een bijbels verantwoorde echtscheidingsgrond.

Daarbij geldt ook hier het grote verschil, hoe moeilijk ook te ontdekken, tussen aangeboren en verworven gevoelens.

Heel moeilijk is in veel van deze gevallen het bewaren van enige vorm van respect voor de ander. We hebben de zonde te verafschuwen, maar niet de zondaar. Een bij de huwelijksproblematiek betrokken ambtsdrager heeft dit te beseffen, maar hij heeft er ook de direct betrokkenen op te wijzen. Een basaal aspect is hier in ieder geval het besef van de nood en de eenzaamheid die er in het hart van de ander zal zijn.

En als de samenleving van man en vrouw inmiddels verbroken is op een moment dat de ambtsdrager betrokken raakt bij de huwelijksnood? Dan moet, als het ook maar enigszins mogelijk is, in het belang van beide betrokkenen gestreefd worden naar hoor en wederhoor. Biddend zal gezocht moeten worden naar een weg die te begaan is en misschien begaan moet worden. Laat de ambtsdrager ook noemen de vreugde die de Heere de meest verstokte zondaar wil geven, als deze zich tot Hem bekeert. Voorzichtig gezegd mag hier misschien toch gewezen worden op Paulus, die moest en mocht zeggen: *Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods? Ik dank God, door Jezus Christus, onze Heere; en Het bedenken des vleses is de dood, maar het bedenken des Geestes is het leven en vrede* (Rom. 7: 24, 25 en 8:6).

Vanzelfsprekend is het goed aan te dringen op het gezamenlijk zoeken van deskundige en vertrouwde hulp. Het kan ook goed zijn te wijzen op te vertrouwen informerende literatuur.

Na een echtscheiding bestaat het gevaar dat de 'niet schuldige' ouder geneigd is het verleden in de doofpot te stoppen. Dat kan nooit goed zijn. Zoals er sprake is van de noodzaak van een goede rouwverwerking bij het verlies van een echtgenoot, is het hier nodig dat het verlies (in dubbele zin) verwerkt wordt. Daarbij mag een ambtsdrager niet de eis van vergeven en vergeten stellen. Wel mag hij wensen en bidden dat God de genade geeft om te komen tot een verwerking die in overeenstemming is met Zijn heilige geboden. Waarbij dus ook de vergeving(sgezindheid) een plaats kan krijgen.

c. Kinderen en ouders, broers en zussen

Van eenzelfde schok is sprake als kinderen gaan beseffen of vernemen dat een ouder in seksueel opzicht anders geaard is. Wat kan dit tot verwarring, gevoelens van eenzaamheid en zelfs, hoe merkwaardig ook voor velen, tot zelfbeschuldiging leiden, vooral bij jonge kinderen. Een bijzonder aspect is hier dat kinderen heel bang kunnen zijn dat vriendjes of vriendinnetjes of klasgenoten hen zullen verachten of misschien wel bespotten om hoe vader of moeder is. Het pastorale contact heeft hier deels een eigen inhoud. Welgemeend meeleven en aandacht voor de nood van de kinderen kan al heel erg goed doen. Maar vooral hier is ook wijze voorlichting nodig. Volwassenen hebben vaak nog wel begrip voor de nood van een soms heel niet gewilde geaardheid. Voor kinderen ligt dit veel moeilijker. Voor hen is begrip voor de problematiek zo heel moeilijk. Juist omdat de gevoelens als zodanig voor het kind heel vreemd, onbegrijpelijk kunnen zijn. Bij kinderen speelt ook misschien nog meer dan bij volwassenen de tegenstrijdigheid van eigen gevoelens een grote rol: hoe kan het dat zo'n lieve vader of lieve moeder zulke vieze gedachten en vieze verlangens kan hebben?

Wat is hier veel tact nodig, wil een ambtsdrager in deze situatie goed handelen en spreken. Een mogelijke oplossing van dit pastorale probleem zou kunnen zijn niet rechtstreeks in te spreken op de kinderen, maar overleg te plegen met de andere ouder of een vertrouwd familielid. Die zijn mogelijk beter in staat onze meningen te vertalen naar de kinderen toe dan wijzelf dit zouden kunnen.

Een goed contact met de leerkracht(en) van de kinderen kan natuurlijk ook bijzonder van nut zijn. Uiteraard, als dit mogelijk is, met wetenschap en instemming van de andere ouder.

Het bovenstaande geldt uiteraard grotendeels ook voor het geval dat kinderen ontdekken dat ze een broer of zus hebben die 'zo' is.

Afronding

Het is uiteraard met grote voorzichtigheid, vanwege de gevoeligheid van de hier aangesneden problematiek, dat dit hoofdstuk geschreven is. Gevoeligheid bij ambtsdragers, die zich gauw verlegen kunnen voelen als ze met de problematiek geconfronteerd

worden. Gevoeligheid ook bij hen die zich behept weten met een homofiele geaardheid of gerichtheid.

Een gevoeligheid die nogal geladen is vanwege de taboesfeer rond het begrip seksualiteit in het algemeen, maar in het bijzonder om homofilie.

Het is, zoals geschreven is, niet de bedoeling geweest het taboe te doorbreken. Wel om in voorzichtige openheid in het licht van de Heilige Schrift over deze materie te spreken, om zo ambtsdragers enige toerusting te geven.

Literatuur

- G.J. van Aalst, “Standpunten over homofilie verschuiven”, in *De Saambinder, kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten*, januari en februari 2008
- G.J.M. van den Aardweg e.a. (red.), *Een netelig vraagstuk. Homofilie, geloof en psychologie*, Nijkerk z.j.
- J. Douma, *De tien geboden. Handreiking voor het christelijk leven*, Kampen, 1999
- J. Douma, *Homofilie*, Kampen 1984
- A. van Golen, *Eenzame strijd*, Kampen z.j.
- J. Hoek, “Een bijbels-pastorale benadering van homofilie”, in: A.G. Knevel (red.), *Rondom seksualiteit*, Kampen 1986
- J. Janssen, *Kavels tarwe in de woestijn; gemeente, pastoraat en homofilie*, Goes 1989
- A. Kool (red.), *Homoseksualiteit en kerk. Om de voortgang van het gesprek*, Zoetermeer 1995
- B. Luiten e.a., *Homofilie en christen-zijn*, Barneveld 1998
- T.E. Molenaar en J. van der Wal (red.), *Homofilie en de christelijke gemeente. Ervaringen, pastoraat en hulpverlening*, Leiden 1990
- J. Noordam, *De huiver van Leviticus. Ethiek en pastoraat rond homofilie en homoseksualiteit*, Zoetermeer 1994
- L. Payne, *Genezing van de homoseksueel*, Hoornaar
- S. Rozendal (red.), *Wie ben ik dat ik dit niet doen mag?*, Kampen 1987
- R. Seldenrijk, *Als je je anders voelt. Homofiele gerichtheid, homoseksualiteit, transseksualiteit en de christelijke gemeente*, Amsterdam 2004 (recensie van W. Markus in *De Waarheidsvriend*, 3 maart 2005)
- J. van de Sluis, *Ik ben niet meer zo*, 1990 (Moria)
- R. Werner, *De strijd van de homofiel*, z.j. (Onze Weg)
- J. Windig, *Liefde, vriendschap en homoseksualiteit, bijbels gezien*, 's-Gravenhage 1991
- F. Worthen, *Oorzaken van homofilie*, z.j. (Onze Weg)

Voor uitgebreider literatuuropgave zie: R. Seldenrijk, a.w.